

LUONNONTUOTTEISTA POTKUA POHJOIS-KARJALAN BIOTALOUTEEN

LUONNONTUOTTEET

Luonnontuotteilla ja metsien ei-puuaineisilla tuotteilla tarkoitetaan metsistä ja puista saatavia tuotteita, jotka eivät ole puumateriaalia.

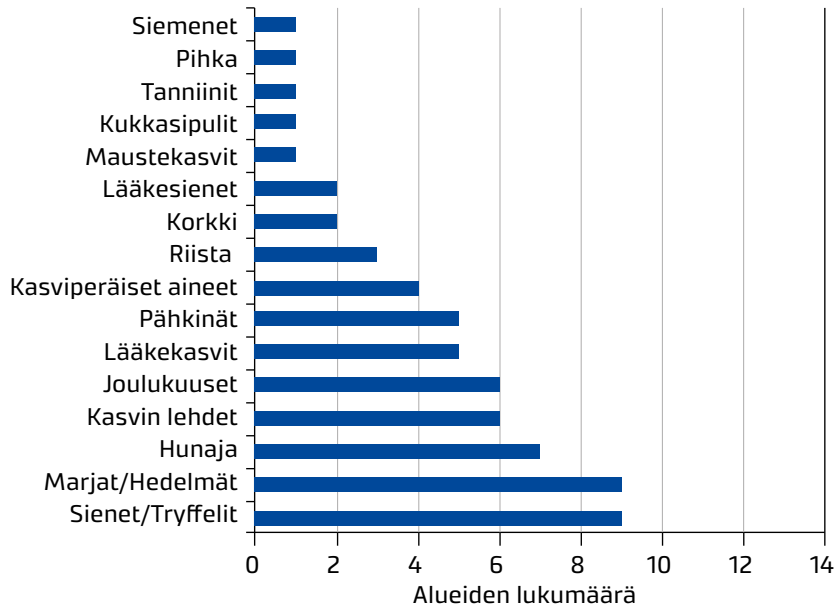
Suomessa tunnettuja ja paljon käytettyjä luonnontuotteita ovat esimerkiksi marjat, sienet ja mahla.

Muualla Euroopassa pähkinät, tryffelit ja korkki ovat merkittäviä luonnontuotteita. Joillakin alueilla metsiä hoidetaan tuottamaan ensisijaisesti luonnontuotteita tukki- tai kuitupuun sijaan.

LUONNONTUOTTEIDEN KAUPALLINEN KÄYTTÖ

Luonnontuotteiden massamarkkinat 14 eurooppalaisella alueella*

Marjat, hedelmät, sienet ja tryffelit ovat yleisimpiä luonnontuotteita eurooppalaisilla massamarkkinoilla.

Suomessa Pohjois-Karjala on marjojen ja erityisesti sienten maakunta. Ne ovat myös alueen ainoita luonnontuotteita, jotka päätyvät massamarkkinoille.

** 14 aluetta sijaitsevat eri puolilla Eurooppaa ja ovat EU-rahoitteisen luonnontuotteisiin liittyvän hankkeen tapaustutkimusalueita. Massamarkkinoilla tuote myydään raaka-aineena tai puolijalosteena suurissa erissä tukkukauppaan, jalostajalle tai suuren mittakaavan vähittäiskauppaan.*

HAASTE

Kuinka erottua joukosta? Marjoja ja sieniä kasvaa kaikkialla maailmassa ja niillä on vakaat markkinat.

MAHDOLLISUUS

Suomalaiset marjat ovat kilpailukykyisiä niiden korkeiden ravintoarvojen, puhtaan luonnon ja luotettavan alkuperän vuoksi.

MARJA- JA SIENIMARKKINAT SUOMESSA

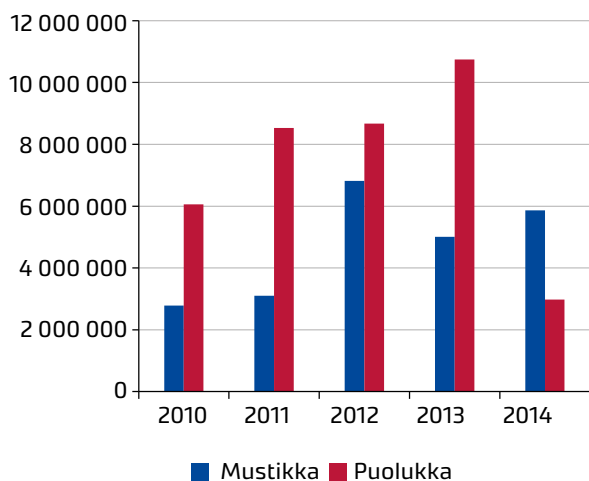
Satovaihtelun vuoksi myyntiin poimitujen marjojen ja sienten määrät vaihtelevat vuosittain.

Myyntiin poimitaan eniten mustikkaa ja puolukkaa. Kaupallinen poiminta keskittyy Pohjois-Suomeen. Suurimman osan myyntiin päätyvistä marjoista poimivat ulkomaalaiset marjanpoimijat.

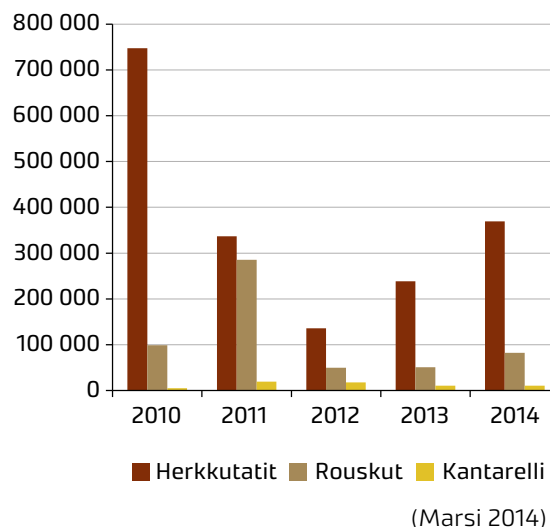
Herkkutatit hallitsevat sienimarkkinoita. Sieniä on totuttu keräämään myyntiin erityisesti Itä-Suomessa, missä maksettiin noin 63 % sienten poimintatuloista.

Myyntiin poimitut marjat (kg)

Myyntiin poimitut sienet (kg)

LUONNONTUOTTEIDEN KERÄÄMINEN EUROOPASSA

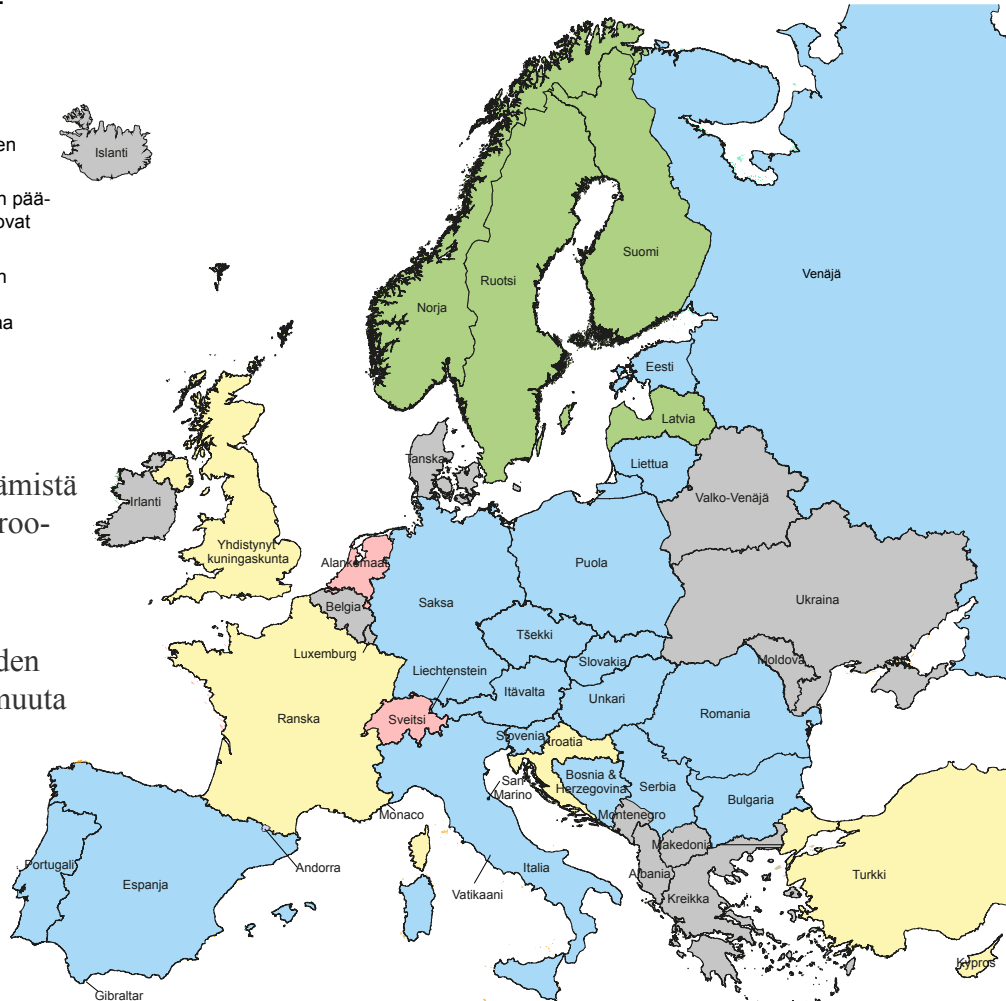
Luonnontuotteiden keruu-oikeudet Euroopassa

- Oikeutta kerätä ei ole tai sitä ei ole mainittu analysoiduissa lakiteksteissä
- Vain rajoitettu luonnontuotteiden keruu mahdollista
- Luonnontuotteiden kerääminen pääosin sallittu, mutta rajoitukset ovat mahdollisia
- Luonnontuotteiden kerääminen pääosin sallittua, mikäli keräämisestä ei aiheudu haittaa
- Tieto puuttuu

Luonnontuotteiden keräämistä on säädelty eritavoin Euroopan maissa.

Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa luonnontuotteiden poimintaa on rajoitettu muuta Eurooppaa vähemmän.

Suomessa pätee jokamiehenoikeudet, mikä takaa sen, että kuka tahansa voi poimia luonnontuotteita ja kulkea vapaasti luonnossa.

FAO 2004, StarTree 2015. Kuva: Anne Nylander, Luke.

JOKAMIEHEN OIKEUDET SUOMESSA

Perinteeseen ja maan tapaan perustuvat jokamiehenoikeudet mahdollistavat luonnontuotteiden kotitarvepoiminnan lisäksi myös niiden poimimisen myyntiin.

Kainuulaisista ja pohjoiskarjalaisista metsänomistajista noin joka toinen on sitä mieltä, että heillä täytyisi olla mahdollisuus vaikuttaa siihen kuka voi marjastaa ja sienestää heidän metsissään.

HAASTE

Metsänomistajat eivät voi vaikuttaa metsissään tapahtuvaan luonnontuotteiden poimintaan.

MAHDOLLISUUS

Vain pieni osa vuotuisesta sadosta poimitaan, joten talteen kerätyn marja- ja sienisadon osuutta on mahdollista nostaa.

LUONNONTUOTTEIDEN SADOT

Eräiden marja- ja sienilajien hyvien satojen ajoittuminen metsän eri kehitysvaiheisiin

Jokaisella luonnontuotteella on omat kasvupaikka- ja olosuhdevaatimuksensa hyvälle sadolle. Hyvälläkin kasvupaikalla olosuhteet muuttuvat metsän kehityksen ja käsittelyn vuoksi. Esimerkiksi, parhaat mustikkasadot saadaan puolivarjoisista varttuneista metsistä, kun taas vadelmat kerätään valoisista nuorista taimikoista.

Kaikkia luonnontuotteita ei voi saada samasta metsiköstä samaan aikaan. Erilaisten metsiköiden ja kasvupaikkojen kirjo mahdollistaa kuitenkin sen, että samalta metsäalueelta voi löytyä monenlaisia luonnontuotteita.

LUONNONTUOTTEIDEN TUOTANTO

Suurin osa luonnontuotteista kasvaa ja poimitaan luonnosta, mutta niiden tuotantoa voidaan myös edistää.

Euroopassa luonnontuotteiden puoliviljely on melko yleistä, mutta myös viljely pelloilla tai kasvihuoneissa on mahdollista.

LUONNONSADON KERUU

PUOLIVILJELY

VILJELY

HAASTE

Suomessa luonnontuotteilla ei ole painoarvoa metsänhoidossa, sillä metsänhoidon päätavoite on yleensä puun tuotanto.

MAHDOLLISUUS

Luonnontuotteiden tuotanto ei ole riskitöiden kanssa, joten metsänhoidossa voitaisiin tähdätä puun ja luonnontuotteiden yhteistuotantoon nykyistä tavoitteellisemmin.

POHJOISKARJALAISTEN SIENTEN ARVOKETJUT

TEOLLINEN ARVOKETJU

Kantarellit, herkkutatit.

Pohjois-Karjalasta: Raakana, pakastettuna, suolattuna.

Päämäärä: Eurooppa (Italia, Saksa, Bulgaria).

Markkinoiden mittakaava: Satoja tuhansia kiloja.

RAVINTOLA-ARVOKETJU

Kantarellit, herkkutatit, korvasienet, rouskut, haperot, mustatorvisienet, suppilovahverot.

Päämäärä: Myytäväksi ruoka-annoksina Pohjois-Karjalassa.

Markkinoiden mittakaava: Tuhansia kiloja.

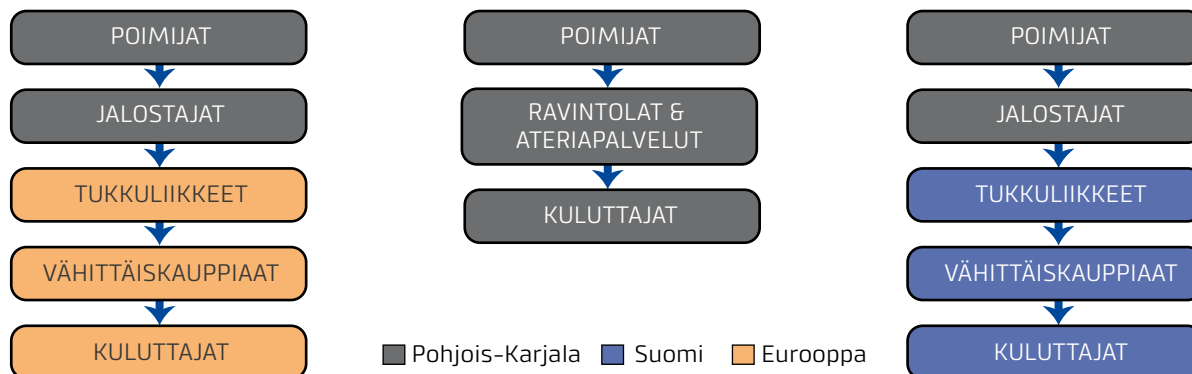
KOTIMAANKAUPPAKETJU

Kantarellit, herkkutatit, korvasienet, rouskut.

Pohjois-Karjalasta: Raakana, pakastettuna, suolattuna.

Päämäärä: Kotimaiset ruoka-kaupat (jalosteina) ja torimyynti. Osa päättyy pohjoiskarjalaisiin ruokakauppoihin, ravintoloihin ja torille.

Markkinoiden mittakaava: Kymmeniä tuhansia kiloja.

HAASTE

Luonnontuotealan liiketoiminnan haasteina ovat epävarmat sadot, korkeat ke-ruukustannukset sekä kansainvälisten markkinoiden etäisyys.

MAHDOLLISUUS

Verkostoituminen ja arvoketjujen rakentaminen yhteistyöllä ovat elintärkeitä luonnontuotealan kehittymiselle.

Villiruokatrendi innoitti ravintoloita lisäämään luonnontuotteita lautaselle.

Tuotekehittelyä parhaimmillaan - pakuriteen kilohinta voi olla jopa 960 €!

Italialaiset myyvät herkkutatteja luksustuotteina.

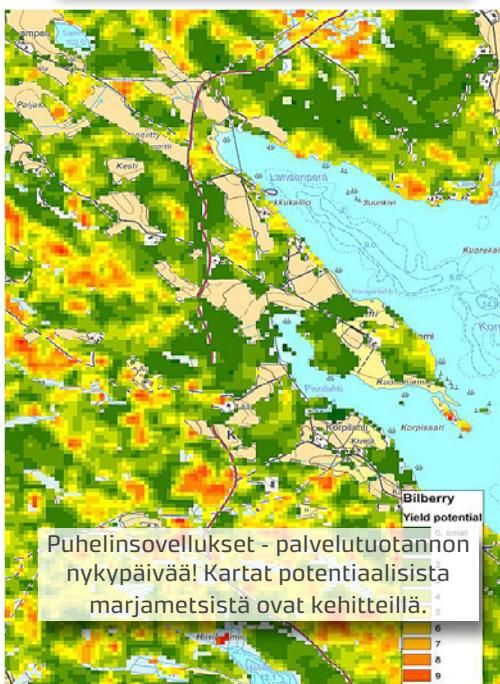

Marjat sopivat täydellisesti luontaistuotteisiin ja ravintolisiin.

LUONNON- TUOTEALA TÄNÄÄN

Marjojen siemenöljyä käytetään huulipunissa.

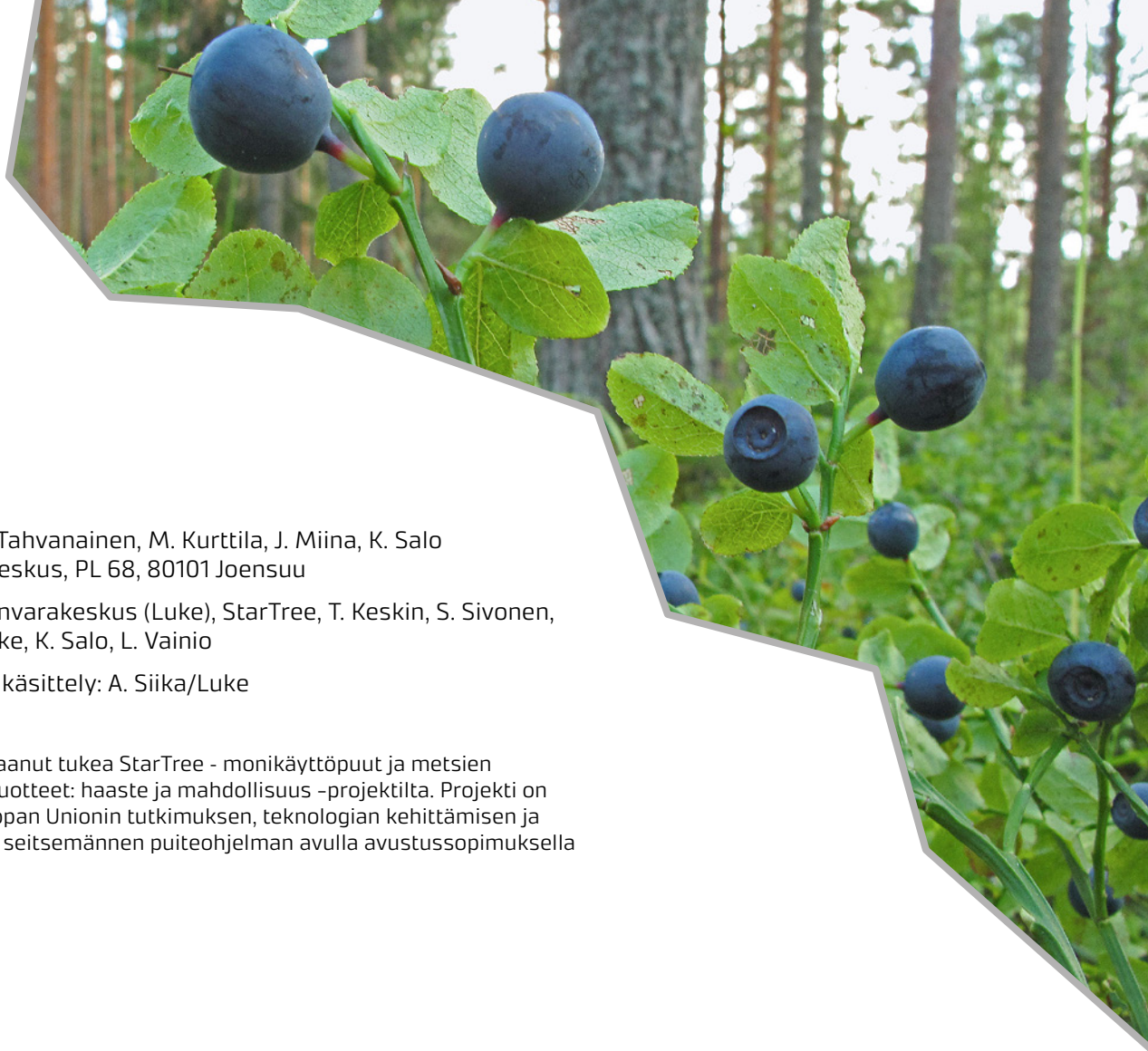
Puhelinsovellukset - palvelutuotannon nykypäivää! Kartat potentiaalisista marjametsistä ovat kehitteillä.

Kansan tuntemalla pihkavoiteella on lääketieteellisiä terveysvaikutuksia.

Luonnontuotteet kuuluvat hyvinvointi- ja luontomatkailuun.

Toimittajat: V. Tahvanainen, M. Kurttila, J. Miina, K. Salo
Luonnonvarakeskus, PL 68, 80101 Joensuu

Kuvat: Luonnonvarakeskus (Luke), StarTree, T. Keskin, S. Sivonen,
E. Oksanen/Luke, K. Salo, L. Vainio

Taitto ja kuvankäsittely: A. Siika/Luke

Tämä esite on saanut tukea StarTree - monikäyttöpuut ja metsien
ei-puuaineiset tuotteet: haaste ja mahdollisuus -projektilta. Projekti on
rahoitettu Euroopan Unionin tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja
demonstroinnin seitsemännen puiteohjelman avulla avustussopimuksella
nro: 311919.

Projekti on rahoitettu Euroopan Unionin
tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja
demonstroinnin seitsemännen puiteohjelman
avulla avustussopimuksella nro: 311919

